

Zamyslenie nad odchádzajúcim rokom 2017 – čo urobil (neurobil) štát pre zdravie svojich občanov

Ochorenia ako rakovina, srdcovocievne choroby či diabetes sú čoraz častejšie zodpovedné za predčasné úmrtia Slovákov a viac sa dotýkajú už i mladších ročníkov. Aj keď sa priemerný vek človeka zvyšuje, populácia nám starne, čo prináša výskyt chronických ochorení a tým sa zvyšujú náklady na lieky a zdravotnícke pomôcky. Výsledky zdravia ľudí ovplyvňuje hlavne ich životný štýl a politiky jednotlivých krajín. Analýzou dát o spotrebe potravín Štatistického úradu SR stravovacie návyky Slovákov stále nezodpovedajú zdravotným odporúčaniam. Naša výživa je energeticky nadmerná a nutrične nevyvážená. Rôzne štúdie poukazujú na ekonomickú záťaž chronických chorôb, ale aj na to, že tieto problémy sa dajú vyriešiť cez podporu zdravia a prevenciu. Niektoré krajiny to už praktizujú. V najobéznejšej krajine sveta v Mexiku zaviedli daň z cukru a za rok znížili spotrebu sladených nápojov temer o 12 %. U našich susedov v Maďarsku platia už siedmy rok vyššiu daň za sladkosti, ale aj za masné potraviny. Budúci rok plánujú zaviesť daň zo sladených nápojov v Anglicku. Je pozoruhodné, že z dôvodu zmeny životného štýlu Angličanov sa štát spojil s lekármi, lekárnikmi, školami a športovými centrami, snaží sa do tejto zmeny zapojiť celú spoločnosť.

Čo Slovensko? Úrad verejného zdravotníctva pripravuje novelu, v rámci ktorej by mali zo školských bufetov zmiznúť nezdravé potraviny. Ministerstvo zdravotníctva dáva za príklad „**Akčný plán pre potraviny a výživu na roky 2017 – 2025**“. Jeho hlavný strategický cieľ je „zabrániť predčasným úmrtiam a významne znížiť záťaž súvisiacu s výživou, predchádzať neprenosným ochoreniam, obezite a možným formám podvýživy“. Tento dokument stanovuje úlohy a ciele pre jednotlivé rezorty.

„**Národný akčný plán pre podporu pohybovej aktivity**“. Jeho zámerom je zlepšenie verejného zdravia prostredníctvom pohybovej aktivity, respektíve podpory vzdelávania odborníkov v tejto oblasti. Programy týkajúce sa verejného zdravia sa koncipujú na dlhšie obdobie. Pridaná hodnota programov sa sleduje v zdravotnom stave obyvateľstva na základe údajov zo štatistického zisťovania epidemiologických štúdií. Už dnes možno konštatovať, že podľa štatistík na Slovensku klesá počet fajčiarov, ako aj spotreba alkoholických nápojov. Výrazne rastúce náklady za lieky, ambulantné vyšetrenia a hospitalizácie pacientov s chorobami srdca a ciev za ostatné roky priniesli doteraz iba nevýrazný pokles nadpriemerne vysokej úmrtnosti. To znamená, že slovenské zdravotníctvo a celá verejná politika zdravia, ale aj vzdelávania si v tomto boji zatiaľ nevie dať rady. Na základe dostupných údajov a porovnaní so zahraničím sa javí, že hlavným dôvodom tohto zlyhávania je dlhodobé podceňovanie a zanedbávanie prevencie.

Prevencia šetrí životy, ale aj financie. Prevencia má významný medicínsky aj ekonomický efekt. V minulom roku všeobecní lekári pre dospelých pri preventívnych prehliadkach zachytili 2 383 poistencov VŠZP s vysokým krvným tlakom a 309 s počiatočným štádiom rakoviny. Z ekonomického hľadiska sa prevencia vypláca, lebo je lacnejšia ako liečba. Svetová zdravotnícka organizácia svojho času vypočítala, že jedno euro vynaložené na prevenciu ušetrí štyri eurá na liečbu pacienta. V makro číslach ide o obrovské úspory.

Pri stopercentnej účasti na preventívnej prehliadke a vykonaní testu na okultné krvácanie je možné ušetriť ročne viac ako dva milióny eur. Zároveň tento test redukuje mortalitu na rakovinu hrubého čreva a konečníka o 60 %. Rezort MZ SR chce rozšíriť prehliadky. Preventívne prehliadky sú plne hrazené z verejného zdravotného poistenia u všeobecných lekárov, stomatólogov, gynekológov, urológov a gastroenterológov. Podľa MZ SR je na zodpovednosti každého človeka, aby ich v záujme svojho zdravia nezanedbával. Problémom akurát je, že záujem Slovákov o prevenciu stále nie je dostatočný. Poistovne sa pritom snažia motivovať poistencov aj lekárov, aby sa účasť zvyšovala. Všetky poisťovne preplácajú lekárom preventívne prehliadky nad rámec kapitácie. VŠZP finančne motivuje všeobecných praktických lekárov, ktorí sa aktívne starajú o troj- až sedemročnú deti s obezitou alebo pacientov s hypertenziou. Dôvera platí viac aktívnym diabetológom. Lekárnici vo verejných lekárňach disponujú možnosťou zapojiť sa rôznymi osvetovými kampaňami, respektíve skríningom pacientov s hypertenziou, hypercholesterolémiou atď. Lekárska starostlivosť sa môže podieľať na kvalite života obyvateľstva SR omnoho výraznejšie a konkrétnejšie, aby sa efektívnosť prevencie prejavila omnoho skôr ako po 10 rokoch kampaní.

Vážené kolegyně, vážení kolegovia,

v rýchlom behu dní nášho uponáhlaného sveta prišiel čas Vianoc. Čas najkrajších sviatkov roka, ten čarovný čas, keď sa stretávajú rodiny, príbuzní a priatelia, keď si sadáme k spoločnému štedrovečernému stolu, cítime vzájomnú spolupatričnosť, náklonnosť svojich najbližších, no hlavne cítime vôňu domova. Veď Vianoce sú predovšetkým sviatkami rodiny a domova. Verím, že sa poschádzate všetci pri prestretom stole, preplnenom sviatočnými a tradičnými jedlami a vyzdobenom stromčeku. V tento čas sa všetci snažíme aspoň na malú chvíľu zastaviť a zaspomínať si na krásne chvíle prežité v končiacom sa roku. Mnohí z nás si isto spomenú aj na svojich blízkych, ktorí sú ďaleko, ba dokonca už nie sú medzi nami, ale stále žijú v našich srdciach a spomienkach. Tiché a úprimné rozhovory pri sviečkach, bez náhlenia, plné pochopenia, radosti a potešenia z prítomnosti najbližších zanechávajú stopy v človeku na celý život.

Milé kolegyně, milí kolegovia,

dovoľte, aby som vám zažalala nielen vo svojom mene, ale aj v mene redakčnej rady Praktického lekárnictva radostné a pokojné prežitie vianočných sviatkov, aby sa splnili vaše prania, očakávania a predsavzatia.

Prajem nám príjemné vianočné sviatky, plné porozumenia, lásky a spokojnosti. Prežime ich v zdraví a šťastí. Zároveň nám všetkým prajem, aby sme do nového roka vykročili šťastnou nohou a s optimizmom. Iste nás postretnú krásne, ale i tie menej príjemné chvíle a okamihy, lebo aj tie patria k životu. Nezabudnime však na ľudskosť, toleranciu, vzájomnú pomoc a porozumenie, na to obyčajné človečenstvo.

Doc. RNDr. Magdaléna Fulmeková, CSc.

predsedníčka redakčnej rady